

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/12/2025
Identifikačné číslo spisu:	2516203819
Dátum vydania rozhodnutia:	23.07.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2516203819.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu B. W., narodeného XX. jQ. XXXX, M., C. XXXXX/XXX, zastúpeného advokátkou JUDr. Katarínou Galovou, Piešťany, E. Belluša 10, proti žalovanému T. M. Z., narodenému XX. G. XXXX, O., C. 1, zastúpenému advokátom JUDr. Tomášom Klieštencom, Piešťany, M. Waltariho 7, o zaplatenie 26.425 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. PN 6C/154/2016 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 6C/154/2016), o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 20. februára 2024 sp. zn. 24Co/113/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 20. februára 2024 sp. zn. 24Co/113/2023 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Piešťany (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom pre zmeškanie z 27. apríla 2023, č. k. 6C/154/2016-265 vo výroku I. uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 26.425 eura s príslušenstvom - úrokom z omeškania špecifikovaným vo výrokovej časti, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo výroku II. vyslovil, že žalobca má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 137 písm. a), § 274, § 275 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

1.2. Súd prvej inštancie uviedol, že mal z obsahu spisu preukázané, že právnenému zástupcovi žalovaného, aj žalovanému bolo dňa 19. februára 2023 doručené predvolanie na pojednávanie dňa 27. apríla 2023. V predvolaní súd poučil žalovaného aj právneho zástupcu žalovaného o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Žalovaný, ani jeho právny zástupca, sa na pojednávanie konané dňa 27. apríla 2023 nedostavili, pričom svoju neprítomnosť neospravedlnili včas a vážnymi okolnosťami. Právny zástupca žalobcu na pojednávaní navrhol, aby súd rozhodol rozsudkom pre zmeškanie.

1.3. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že boli splnené zákonné predpoklady podľa § 274 CSP, preto v

spore rozhodol rozsudkom pre zmeškanie žalovaného, ktorým žalobe v plnom rozsahu vyhovel.

1.4. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP, a v konaní plne úspešnému žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 20. februára 2024 sp. zn. 24Co/113/2023 vo výroku I. napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP) a vo výroku II. žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 137 písm. a), § 274, § 275, § 277 ods. 2, § 183 CSP, čl. 5 prvá veta a čl. 17 Základných princípov CSP.

2.2. Odvolací súd dospel k záveru o dostatočnom odôvodnení rozsudku pre zmeškanie vydaného súdom prvej inštancie v súlade s § 275 CSP.

2.3. Odvolací súd uviedol, že, z obsahu spisu vyplýva, že žalovanému a jeho právnenému zástupcovi bolo doručené predvolanie na pojednávanie prvoinštančného súdu na deň 27. apríla 2023 o 9.00 hod. dňa 19. februára 2023 (č. l. 223 až 225 spisu). Deň pred nariadeným pojednávaním dňa 26. apríla 2023 o 10.06 hod. právny zástupca žalovaného doručil prvoinštančnému súdu ospravedlnenie neúčasti žalovaného a jeho právneho zástupcu na pojednávaní a žiadosť o jeho odročenie s poukazom na dočasnú pracovnú neschopnosť právneho zástupcu žalovaného podľa pripojeného potvrdenia o dočasnej práceneschopnosti (diagnóza B.), ktorá začala dňom 25. apríla 2023 (č. l. 226 až 228 spisu). K podaniu bolo pripojené e-mailové oznámenie žalovaného advokátovi, v ktorom uviedol, že trvá na osobnej účasti advokáta na danom pojednávaní. Prípisom z 26. apríla 2023 o 12.28 hod. prvoinštančný súd advokáta žalovaného upovedomil, že jeho žiadosti o odročenie pojednávania nie je možné vyhovieť, keďže uvedený dôvod na odročenie pojednávania súd s poukazom na § 183 ods. 4 CSP nepovažuje za dôležitý (č. l. 230 a 231 spisu). Advokátka žalobcu v liste z 26. apríla 2023 oznámila súdu nesúhlas s odročením pojednávania s tým, že predložené doklady neobsahujú vyjadrenie ošetrojúceho lekára o tom, že právny zástupca žalovaného nie je schopný bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu zúčastniť sa vytýčeného pojednávania, pričom mu bola diagnostikovaná R. s dodatkom, že z dôvodu opakovaného konania žalovaného a jeho právneho zástupcu dochádza k prietahom v konaní (č. l. 247). E-mailovým oznámením (č. l. 259 spisu) advokát žalovaného uviedol, že dôvod, pre ktorý žiadajú odročiť pojednávanie (práceneschopnosť právneho zástupcu žalovaného) považujú za dôležitý a zákonný, pričom nastal krátko pred uvedeným pojednávaním. Žalovaný odôvodnene trvá na osobnej účasti advokáta na pojednávaní. Odročením pojednávania dôjde zo strany súdu k nesprávnenému procesnému postupu a k porušeniu procesných práv žalovaného i k znemožnenou žalovanému uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na jeho spravodlivý proces. Vzhľadom na to žiadal predmetné pojednávanie odročiť.

2.4. Odvolací súd ďalej uviedol, že zo zápisnice o pojednávaní prvoinštančného súdu dňa 27. apríla 2023 vyplýva, že na pojednávanie sa dostavila advokátka žalobcu, žalovaný ani jeho právny zástupca sa nedostavili. Prvoinštančný súd skonštatoval, že právny zástupca žalovaného svoju neprítomnosť ospravedlnil a požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu jeho práceneschopnosti, pričom žalovaný trval na jeho osobnej účasti na pojednávaní. Súd dôvody uvedené v žiadosti o odročenie pojednávania nepovažoval za dôležité, žiadosť neakceptoval a táto skutočnosť bola právnenému zástupcovi žalovaného oznámená. Prvoinštančný súd v zápisnici tiež uviedol, že právny zástupca žalovaného opakovane už po štvrtýkrát žiadal o odročenie pojednávania zo zdravotných dôvodov na jeho strane, pričom trikrát súd jeho žiadosť o odročenie akceptoval. Súd následne skonštatoval, že právny zástupca žalovaného nepreukázal dôvodnosť jeho žiadosti o odročenie pojednávania, že nie je schopný bez ohrozenia života a závažného zhoršenia zdravotného stavu zúčastniť sa vytýčeného pojednávania. Žalovaný pritom svoj nesúhlas nešpecifikoval, ani ho nezdôvodnil konkrétnymi a relevantnými dôvodmi, s poukazom na dĺžku trvania konania takmer 7 rokov, na skutočnosť, že vec nebola zatiaľ meritorne prejednaná, ako aj pasivitu žalovaného, nebolo možné akceptovať žiadosť o odročenie pojednávania a preto súd prijal uznesenie, že bude pojednávať v neprítomnosti strán sporu a otvoril pojednávanie. Následne právny zástupca žalobcu predniesol návrh, aby súd vo veci rozhodol rozsudkom pre zmeškanie v zmysle § 274 CSP. Po skonštatovaní súdom, že sú splnené zákonné podmienky podľa citovaného ustanovenia, súd vo veci vyhlásil rozsudok pre zmeškanie z 27. apríla 2023 č. k. 6C/154/2016-265, ktorým žalobe v celom rozsahu vyhovel.

2.5. Odvolací súd na základe obsahu spisu skonštatoval, že v priebehu už viac ako 7 ročného konania, ktoré ale bolo od novembra 2017 do marca 2022, teda viac ako 5 rokov prerušené, advokát žalovaného sa prostredníctvom svojej substituentky zúčastnil iba 1 z 5 nariadených pojednávaní. Pri každom z ďalších 4 pojednávaní vždy deň pred pojednávaním požiadal o odročenie pojednávania s poukazom na svoju práceneschopnosť, ktorá nastala deň resp. dva pred pojednávaním na základe rovnakej diagnózy B., resp. B. - R., pričom zároveň vždy pripojil bližšie nezdôvodnené vyjadrenie jeho klienta - žalovaného, že na osobnej účasti svojho advokáta na danom pojednávaní trvá.

2.6. Odvolací súd mal za to, že žalovaný ospravedlnil svoju neprítomnosť v dôsledku PN deň pred pojednávaním, teda včas. Odvolací súd však považoval za sporné, či žalovaný ospravedlnil svoju neprítomnosť vážnymi okolnosťami.

2.7. Vážnosť okolností, ktorými žalovaný ospravedlňuje svoju neprítomnosť na pojednávaní posudzuje súd na základe voľnej úvahy. Sú to okolnosti takej intenzity a závažnosti, ktoré znemožňujú žalovanému účasť na pojednávaní z objektívnych dôvodov. Podľa názoru odvolacieho súdu, vážnosť okolností, pre ktoré strana žiada ospravedlniť svoju neprítomnosť na pojednávaní, nemožno pritom posudzovať izolovane bez prihliadnutia na všetky okolnosti prípadu a doterajšie správanie sa dotknutej sporovej strany. Aj keď strana uvádza okolnosť inak spôsobilú viesť k záveru, že osamote by išlo o vážnu okolnosť, pri zohľadnení širších aspektov konania vo vzájomných súvislostiach, tomu tak v konkrétnom prípade nemusí byť. Odvolací súd je pritom toho názoru, že tak je tomu i v danom prípade.

2.8. Vychádzajúc z popísaných individuálnych okolností daného prípadu a uvedených právnych a teoretických východísk, po zohľadnení širších aspektov konania vo vzájomných súvislostiach, odvolací súd dospel k záveru, že v tomto konkrétnom prípade už po štvrtýkrát nebolo možné akceptovať dôvod zmeškania ostatného pojednávania žalovaný (práceneschopnosť advokáta žalovaného dva dni pred pojednávaním na základe opakovanej diagnózy) nesúceho znaky obštrukcie, ako ospravedlniteľný a vážny, ktorý by inak izolovane bol spôsobilý viesť k záveru o jeho ospravedlniteľnosti či vážnosti. Ak právny zástupca žalovaného v priebehu tohto konania opakovane predtým už trikrát vždy deň pred pojednávaním ochorel, resp. zostal PN, bolo pri zodpovednom prístupe advokáta dôvodné a prezeravé vopred sa preventívne zabezpečiť a dohodnúť možnosť operatívnej substitúcie na nariadenom pojednávaní. Advokát žalovaného tak mohol postupovať o to skôr, že prvoinštančný súd mu obratom po doručení jeho žiadosti o odročenie pojednávania deň pred pojednávaním oznámil, že túto akceptovať nebude. Advokát žalovaného ale takýto postup bezdôvodne nezvolil. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že žalovaná strana v rozpore s § 183 ods. 2 CSP, ani raz ničím neodôvodnila ani nepreukázala odôvodnenosť iba formálnej požiadavky žalovaného na osobnej účasti jeho advokáta. Skutočnosť, že okresný súd predtým trikrát akceptoval žiadosť žalovaného o odročenie pojednávania z rovnakého dôvodu, s poukazom na uvedené, nemusí znamenať, že ju musí akceptovať aj v ďalších prípadoch a neprestajne. Práve kumulácia žiadosti o odročenie pojednávania v danom prípade je dôvodom, ktorý vedie k neospravedlniteľnosti ďalšieho opakovane dôvodu pre odročenie pojednávania a k strate jeho vážnosti. Odvolací súd uzavrel, že vydanie kontumačného rozsudku s odkazom na poukázané okolnosti daného prípadu, ako následok opakovanej procesnej pasivity žalovaného v sporovom konaní, hraničiacej s obštrukciou, sa javí aj ako spravodlivé i vo vzťahu k druhej sporovej strane (čl. 2 ods. 1 základných princípov CSP) i zohľadňujúce princíp hospodárnosti konania či procesnej ekonomie (čl. 17 základných princípov CSP).

2.9. O trovách odvolacieho konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1, § 256 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP a priznal úspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnému žalovanému.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“). Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolania v zmysle ustanovení § 420 písm. f) CSP, keď súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces; a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

3.1. Dovolateľ v dovolaní poukázal, že sudy nižšej inštancie vec nesprávne právne posúdili, keď dospeli k záveru o splnení predpokladov na vydanie kontumačného rozsudku na pojednávaní v zmysle § 274 CSP. Mal za to, že žalovaný svoju neúčasť na pojednávaní ospravedlnil vážnymi okolnosťami a včas.

Uviedol, že prílišným formalizmom došlo k popretiu materiálnej pravdy. Poukázal, že rozsudok pre zmeškanie nemá byť využívaný s cieľom čo najrýchlejšieho a inak bezúčelného ukončenia sporu na úkor základného práva na súdnu ochranu. Podotkol, že od roku 2016, do konca roku 2022 požiadal právny zástupca žalovaného jedenkrát o ospravedlnenie z pojednávania a požiadal o odročenie pojednávania. Skutočnosť, že od novembra 2022 do apríla 2023 bol právny zástupca žalovaného trikrát dočasne pracovne neschopný, nie je možné považovať za okolnosti prípadu, ktoré by s ohľadom na dĺžku konania, mali ovplyvniť rozhodnutie súdu o neakceptovaní ospravedlnenia a žiadosti o odročenie pojednávania. Taktiež nebolo možné od advokáta spravodlivo žiadať, aby si deň pred pojednávaním našiel substituenta, tento by sa nemal možnosť náležite pripraviť a oboznámiť sa so sporom. Zároveň namietal, že žalovaný preukázal v konaní úhradu jednotlivých častí žalovanej sumy, a napriek tejto skutočnosti ho súd zaviazal rozsudkom pre zmeškanie na úhradu celej žalovanej sumy. Poukázal, že rozsudok pre zmeškanie má v zmysle dôvodovej správy k CSP pre žalovaného predstavovať akúsi procesnoprávnu sankciu za to, že žalovaný je v spore pasívny, resp. bezdôvodne nejaví záujem o aktívnu účasť v spore, pričom konanie žalovaného v priebehu konania nie je možné označiť za pasívne, nakoľko žalovaný predkladal dôkazy, písomne reagoval na uznesenie prvoinštančného súdu, aby sa vyjadril k vyjadreniu žalobcu z 13 júna 2017, a keď mal žalovaný možnosť, zabezpečil na pojednávaní účasť substitučeného zástupcu pre nemožnosť prítomnosti právneho zástupcu. Ak súd nemá preukázaný skutočný nezáujem žalovaného o vedenie konania, mal by konanie v neprítomnosti žalovaného uprednostniť pred vydaním kontumačného rozsudku. Postupom súdov nižšej inštancie bola žalovanému odňatá možnosť konať pred súdom a došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Zároveň dovolateľ považoval za potrebné vyriešiť právnu otázku, „či je možné žiadať od právneho zástupcu preventívne substitučné zastúpenie, či je možné vydať rozsudok pre zmeškanie bez pasivity žalovaného v konaní, a či je možné striktným formalizmom pri vydávaní rozsudku pre zmeškanie odkloniť sa od materiálnej pravdy a túto nezohľadňovať.“ Uzavrel, že neboli kumulatívne splnené procesné podmienky predpokladané CSP na vydanie rozsudku pre zmeškanie, navyše súd aplikoval inštitút rozsudku pre zmeškanie v rozpore s jeho deklarovaným účelom a v rozpore so základnými zásadami civilného procesu. Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval zároveň za nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené, keď súd neodôvodnil presvedčivo svoje rozhodnutie, ako aj nevysporiadal sa s odvolacími dôvodmi. Vydaním rozsudku pre zmeškanie došlo k popretiu materiálnej pravdy, ktorá nebola nijakým spôsobom zohľadnená, napriek tomu, že žalovaný predložil dôkaz o úhrade jednotlivých častí žalovaných súm. V dovolaní poukázal aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 04. júna 2019, sp. zn. I. ÚS 233/2019, podľa ktorého formalistický výklad § 274 CSP nie je žiaduci.

3.2. Dovolateľ navrhoval, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolateľ zároveň navrhoval, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

4. Žalobca v písomnom vyjadrení k dovolaniu považoval dovolanie žalovaného za nedôvodné a navrhoval, aby ho dovolací súd odmietol, resp. zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalovaný, zastúpený v súlade so zákonom advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné, v dôsledku čoho je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie.

6. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia

inšancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážení) prístup.

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

10. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolania v zmysle ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

10.1. Dovolací súd uvádza, že naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10.2. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10.3. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10.4. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

10.5. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10.6. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. Dovolateľ vyvodzujúci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP predovšetkým namieta formalistický postup súdov nižšej inštancie pri posúdení splnenia podmienok na vydanie rozsudku pre

zmeškanie, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za nedostatočne odôvodnené. Dovolateľ namietal, že neboli kumulatívne splnené procesné podmienky predpokladané CSP na vydanie rozsudku pre zmeškanie, navyiac súd aplikoval inštitút rozsudku pre zmeškanie v rozpore s jeho deklarovaným účelom a v rozpore so základnými zásadami civilného procesu, pričom prílišným formalizmom došlo k popretiu materiálnej pravdy. Poukázal na svoju procesnú aktivitu v spore, ako aj na to, že advokát svoju neúčast' na pojednávaní ospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami (práceneschopnosťou). Taktiež mal za to, že nebolo možné spravodlivo požadovať, aby sa dal na pojednávaní zastúpiť substituentom.

12. Podľa § 274 CSP, na pojednávaní rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a) na návrh žalobcu rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovie, ak a) sa žalovaný nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalovaný poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a b) žalovaný neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

13. Podľa § 275 CSP, odôvodnenie rozsudku pre zmeškanie žalovaného obsahuje stručnú identifikáciu procesného nároku a právny dôvod vydania rozsudku pre zmeškanie.

14. Civilný sporový poriadok upravuje rozsudok pre zmeškanie (nazývaný aj kontumačný rozsudok) ako osobitný druh súdneho rozhodnutia, ktorý je následkom pasivity procesných strán (t. j. žalobcu alebo žalovaného) v sporovom konaní. Pod pasivitou je potrebné chápať neplnenie si základných povinností sporovej strany, čo v prípade žalovaného znamená nepodanie vyjadrenia k žalobe, či tak v prípade žalobcu ako aj žalovaného nedostavenie sa na pojednávanie bez včasného ospravedlnenia svojej neúčasti vážnymi okolnosťami. Na to, aby súd mohol takýmto rozsudkom rozhodnúť v neprospech jednej zo sporových strán však musia byť splnené podmienky.

15. Splnenie podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného v zmysle § 274 CSP je potrebné posudzovať so zreteľom na konkrétne okolnosti prejednávanej veci, zohľadňujúc predchádzajúcu procesnú aktivitu žalovaného (napr. vyjadrenie k veci samej), ako aj nevyhnutnosť jeho osobnej účasti na pojednávaní. Rozsudok pre zmeškanie žalovaného by mal súd ako vhodnú formu rozhodnutia voľiť len v prípadoch, keď je s ohľadom na predchádzajúce správanie žalovanej strany zjavné, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje. V opačnom prípade súd spor vecne prejedná, a to v neprítomnosti žalovaného (R 49/2024).

16. K problematike posudzovania podmienok vydania rozsudku pre zmeškanie, Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že podmienky vydania rozsudku pre zmeškanie musia byť posudzované uvážlivo. Ústavný súd v uznesení z 27. júna 2024 sp. zn. III. ÚS 341/2024 (zverejnenom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 24/2024), ktorého právna veta znie: „1. Požiadavka prihladať pri vydaní rozsudku pre zmeškanie nielen na formálne podmienky podľa § 274 Civilného sporového poriadku, ale aj na procesnú aktivitu procesnej strany, ktorá sa bez ospravedlnenia nedostavila na pojednávanie, plne zodpovedá právu na spravodlivý proces podľa rozhodovacej praxe ústavného súdu (III. ÚS 121/2021, III. ÚS 354/2021). 2. K vydaniu rozsudku pre zmeškanie by mal súd pristupovať uvážlivo a voľiť tento inštitút najmä v prípadoch, v ktorých nezáujem na strane žalovaného je zrejмый, keď je žalovaný skutočne nečinný a odmieta sa aktívne podieľať na súdnom procese či úmyselne súdne konanie preťahuje.“

17. Ústavný súd SR v uznesení zo 04. februára 2021 sp. zn. III. ÚS 89/2021, uviedol, že: „rozsudok pre zmeškanie prispieva k urýchleniu, či ukončeniu konania v prípadoch, ak niektorá z procesných strán je v konaní nečinná, no zároveň má voči nečinnnej procesnej strane sankčný charakter, keď v podstatnej miere obmedzuje jej možnosť uplatňovať v konaní jej práva. S ohľadom na túto skutočnosť súd, ktorý rozhoduje rozsudkom pre zmeškanie, musí vždy s ohľadom na okolnosti prípadu uvážlivo posúdiť, či vydanie takéhoto rozhodnutia je na mieste, či jeho vydaním nedôjde k narušeniu procesnej rovnosti účastníkov konania. Z uvedených dôvodov by súd mal pristupovať k uplatneniu tohto inštitútu zdržanlivo a v nejednoznačných prípadoch by k vydaniu rozsudku pre zmeškanie pristúpiť nemal. Súd rozhodujúci rozsudkom pre zmeškanie musí vnímať, že materiálnoú podmienkou jeho vydania je

neprítomnosť procesnej aktivity jednej z procesných strán. Z uvedeného dôvodu by mal súd rozlišovať, či v okolnostiach danej veci je neúčast' na pojednávaní dôsledkom nezájmu strany o vývoj a priebeh konania alebo ide len o zmeškanie pojednávania. Súd by tak vždy mal prihliadnuť na predchádzajúcu procesnú aktivitu procesnej strany v konaní a voľiť túto formu rozhodnutia v prípadoch, keď je zjavné s ohľadom na predchádzajúce správanie procesnej strany, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje. Ak teda v konaní inak aktívna procesná strana zmešká pojednávanie, nie je vydanie rozsudku pre zmeškanie dôvodné, najmä nie v situácii, ak sa procesná strana snažila riadne a včas z neúčasti na pojednávaní ospravedlniť vážnymi dôvodmi, i keď sa jej to z objektívnych príčin nepodarilo“ (obdobne aj v náleze Ústavného súdu SR zo dňa 29. júna 2021 sp. zn. III. ÚS 373/2020).

18. Zároveň Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení zo 04. júna 2019 sp. zn. I. ÚS 233/2019, vyslovil názor, že: „rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie aj za splnenia všetkých procesných podmienok nie je žiaduce najmä, ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Podľa názoru ústavného súdu treba návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bolo odopreté strane sporu možnosť podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej)“.

19. Ústavný súd judikoval, že všeobecný súd nemôže vydať rozsudok pre zmeškanie automaticky, teda že nestačí preveriť splnenie formálnych podmienok, ale musí veľmi starostlivo zvážiť s ohľadom na okolnosti daného prípadu, či použitie tohto nástroja nebude neprimerane zasahovať do procesných práv žalovaného. Súd má pristupovať k vydaniu kontumačného rozsudku zdržanlivo. Ak má pochybnosti, teda ak okolnosti prípadu jednoznačne nesvedčia o procesnej pasivite strany, rozsudok pre zmeškanie by nemal vydať. Ústavný súd takisto uviedol, že materiálnou podmienkou vydania rozsudku pre zmeškanie je neprítomnosť procesnej aktivity jednej z procesných strán. Ústavný súd zdôraznil, že účasť žalovaného na pojednávaní nie je nutná. Je to právo, nie povinnosť žalovaného a nie je potrebné ju vynucovať procesnými sankciami (okrem výnimočných prípadov, keď súd z konkrétnych dôvodov považuje za potrebné žalovaného vypočuť). Ústavný súd hovorí, že ak nie je dôvod vynucovať prítomnosť žalovaného na pojednávaní, súd ani nemá dôvod hroziť žalovanému v predvolaní na pojednávanie vydaním kontumačného rozsudku. Z toho možno vyvodíť záver, že takéto poučenie by malo obsahovať iba predvolanie na prvé pojednávanie vo veci, aj to len v prípade, ak okolnosti prípadu (najmä absencia písomných vyjadrení žalovaného) nasvedčujú nedostatku záujmu žalovaného o vedenie sporu. Ak súd nemá preukázaný skutočný nezáujem žalovaného o vedenie konania, mal by konanie v neprítomnosti žalovaného uprednostniť pred vydaním kontumačného rozsudku. Súd môže konať a meritorne rozhodnúť aj v neprítomnosti strany (§ 180 CSP) a dosiahne tak rovnaký cieľ (zabezpečenie konania bez prieťahov), ale bez neprimeraného zásahu do procesných práv v dôsledku vydania kontumačného rozsudku. (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha : C. H. Beck, 2022, 1122 - 1128 s.)

20. Súd rozhodujúci rozsudkom pre zmeškanie musí vnímať, že materiálnou podmienkou jeho vydania je nedostatok procesnej aktivity jednej z procesných strán. Súd by tak vždy mal prihliadnuť na predchádzajúcu procesnú aktivitu procesnej strany v konaní a voľiť túto formu rozhodnutia v prípadoch, keď je s ohľadom na predchádzajúce správanie procesnej strany zjavné, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje. (III. ÚS 288/2021, III. ÚS 354/2021, III. ÚS 89/2021). Ústavný súd jasne formuloval potrebu zohľadniť predošlú aktivitu procesnej strany a materiálny prístup k posudzovaniu splnenia podmienok podľa § 274 CSP (III. ÚS 373/2020, II. ÚS 106/2024, III. ÚS 354/2021, IV. ÚS 201/2024).

21. Dovolací súd zdôrazňuje, že kontumačný rozsudok by vzhľadom na závažnosť zásahu do práva žalovaného na spravodlivý proces mal byť prostriedkom ultima ratio, ktorý by mal súd využiť iba vtedy, ak nemá k dispozícii iné nástroje na zabezpečenie efektívneho priebehu konania, alebo ak tieto nástroje

zlyhali (4Cdo/76/2024). Ak okolnosti prípadu jednoznačne nesvedčia o procesnej pasivite strany, súd by nemal vydať rozsudok pre zmeškanie. Ak súd nemá preukázaný skutočný nezaujem žalovaného o vedenie konania, mal by konanie v neprítomnosti žalovaného uprednostniť pred vydaním kontumačného rozsudku.

22. Z obsahu spisu vyplýva, že v priebehu konania svoju aktivitu prejavil žalovaný predovšetkým podaním odôvodneného odporu proti platobnému rozkazu doloženého dôkazmi, ktorým spochybňoval platobným rozkazom uplatnený nárok žalobcu (č. l. 47 a nasl. spisu), tzn. žalovaný účinne popieral tvrdenia žalobcu, a to aj v ďalšom vyjadrení vo veci samej (na výzvu súdu) v priebehu konania (č. l. 81 spisu). V ďalšom konaní žalovaný požiadal o odročenie prvého pojednávania (07. novembra 2017), na druhom pojednávaní (28. novembra 2017) sa zúčastnil substituent advokáta žalovaného, pričom na tomto pojednávaní súd konanie uznesením prerušil (č. k. 6C/154/2016- 116). Súd prvej inštancie rozhodol o pokračovaní v súdnom konaní uznesením zo 07. februára 2022, č. k. 6C/154/2016- 153. Následne súd prvej inštancie vytýčil ďalšie pojednávania (tretie 08. novembra 2022, štvrté 02. februára 2023 a piate 27. apríla 2023), z ktorých sa advokát žalovaného ospravedlnil z dôvodu jeho dočasnej práceneschopnosti a požiadal o odročenie pojednávania s tým, že klient trval na osobnej účasti advokáta na pojednávaní. Na štvrtom pojednávaní súd návrhu žalobcu na vydanie rozsudku pre zmeškanie nevyhovel (č.l.219) a pojednávanie odročil, avšak v prípade piateho pojednávania takémuto opakovanému návrhu žalovaného na odročenie pojednávania nevyhovel, keď nepovažoval dôvod uvádzaný žalovaným na odročenie pojednávania za dôležitý a rozhodol následne na pojednávaní o pojednávaní v neprítomnosti strán, pričom návrhu žalobcu na vydanie rozsudku pre zmeškanie (podanému z tých istých dôvodov) na danom pojednávaní už vyhovel.

23. K dovolacej námietke ohľadom nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k rozsudku pre zmeškanie (a splnenia podmienok na jeho vydanie), je dovolací súd toho názoru, že odvolací súd (ako aj súd prvej inštancie) sa dostatočne nevysporiadali s otázkou splnenia materiálnej podmienky (absencie procesnej aktivity žalovaného, resp. zohľadnenie predošlej aktivity procesnej strany) ako jedného z predpokladov vydania rozsudku pre zmeškanie.

23.1. Odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia venoval tomu, či možno akceptovať dôvod zmeškania pojednávania na základe práceneschopnosti advokáta dva dni pred pojednávaním na základe opakovanej diagnózy, nesúceho znaky obštrukcie, ako ospravedlniteľný, či vážny, ktorý by inak izolovane bol spôsobilý viesť k záveru o jeho ospravedlniteľnosti, či vážnosti. Odvolací súd dospel k záveru, že vydanie kontumačného rozsudku s odkazom na poukázané okolnosti daného prípadu, ako následok opakovanej procesnej pasivity žalovaného v sporovom konaní, hraničiacej s obštrukciou, sa javí ako spravodlivé i vo vzťahu k druhej sporovej strane.

23.2. Odvolací súd tak vlastne uzavrel, že žalovaný bol v konaní opakovane procesne pasívny, pričom jeho konanie (len) hraničilo s obštrukciou. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu však nevyplýva, či a prípadne ako sa odvolací súd vysporiadal s judikatúrou Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o zohľadňovaní materiálnej podmienky za účelom vydania rozsudku pre zmeškanie. Nie je zrejmé, ako sa odvolací súd vysporiadal s námietkami o predchádzajúcej procesnej aktivite sporovej strany v konaní (žalovaný v podanom odvolaní poukazoval, že bol v spore aktívny, keď podal odpor, vyjadrenia k veci, doložil dostupné dôkazy, zúčastnil sa pojednávania), pričom z odôvodnenia záveru odvolacieho súdu o procesnej pasivite hraničiacej s obštrukciou (opakované žiadosti o odročenie pojednávania z dôvodu PN deň pred pojednávaním) nemožno jednoznačne ustáliť, či odvolací súd komplexne zhodnotil konanie žalovaného a preto dospel k jednoznačnému záveru o účelovom /úmyselnom predlžovaní konania zo strany žalovaného, čo by bolo v danom prípade významné z hľadiska splnenia materiálnych podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Záver odvolacieho súdu o procesnej pasivite žalovaného (a jeho konaní len hraničiacom s obštrukciou) vo vzťahu k vydaniu rozsudku pre zmeškanie žalovaného, je záverom nedostatočne odôvodneným, neúplným i záverom predčasným.

24. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustné a zároveň dôvodné, preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Z dôvodu uvedeného postupu sa už dovolací súd

nemal možnosť zaoberať ďalšími dovolacími dôvodmi a námietkami.

25. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Dovolací súd nerozhodoval o návrhu na odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia, lebo rozhodnutím o dovolaní taký návrh stratil svoje opodstatnenie.

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.